

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Helsingissä 17. marraskuuta 2014

viite opetusministeriön lausuntopyyntö 16.10.2014
(OKM/57/010/2014)

asia koulutuslakiluonnosta koskeva **lausunto**

Lausuntonaan laeiksi lukiolain, ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain 4§:n muuttamisesta Helsingin Konservatorion Säätiö toteaa seuraavaa:

1. Yhtäaikaiset uudistukset estävät jatkon arvioinnin

Koulutuksen järjestäjän on mahdotonta ennakoida koulutuksen järjestämisen edellytyksiä, kun samaan aikaan uudistetaan sekä järjestäjäverkkoa että rahoituksen perusteita. Ongelmalliseksi kantaa ottamisen tekee varsinkin se, että uudistuksiin ollaan sisällyttämässä avoimia kysymyksiä. Myös tutkinnon perusteet ovat uudistuneet ja opetussuunnitelmia joudutaan laatimaan tietämättä sitä, onko koulutuksen järjestäjällä jatkossa lupaa järjestää opetusta.

2. Monialaisuus ja suuruus ei tuo automaattisesti vahvuutta - erityispiirteet huomioitava

Koulutuksen järjestäjäkenttää ollaan lähtökohtaisesti kokoamassa suuriksi, monialaisiksi yksiköiksi. Yleisperusteluissa mainitaan myös erikoistuneet koulutuksen järjestäjät. On erittäin kannatettavaa, että pienten, pitkälle erikoistuneiden koulutuksen järjestäjien asema turvataan myös tulevaisuudessa. Ei ole olemassa sellaista mekanismia, joka tuottaisi usean eri aloja edustavan koulutuksen järjestäjän yhteenliittymässä automaattisesti lisää resursseja. Skaalaedut eivät oppilaitosmaailmassa toimi, koska alojen erityispiirteet vähentävät keskeisesti yhteisten nimittäjien määrää. On tärkeää, että järjestäjäkentän muutoksia koskeva päätöksenteko ottaa huomioon koulutusalaakohtaiset erityispiirteet.

Suhteellisen pienenä ja vaadittavan kontaktiopetuksen vuoksi kalliina alana musiikinopetus ajautuu osana monialaista koulutuksen järjestäjää helposti toiminnallisten supistusten kohteeksi, kuten ammattikorkeakoulujärjestelmässä on käynyt.

Toimiminen pienenä epäitsenäisenä yksikkönä altistaisi myös merkittäville rakenteellisille riskeille. Korkealaatuinen klassisen musiikin koulutus tarvitsee tutkinnon perusteiden tarkoittamalla tavalla toteutuakseen riittävän suurta alan opiskelijavolyymia. Vain riittävä opiskelijamäärä puolestaan mahdollistaa kokoaikaisen opetushenkilöstön palkkaamisen. Klassisen musiikin ammatillisessa koulutuksessa opetetaan 25 instrumentin soittamista (rytmimusiikissa n. 5-12). Jokaista instrumenttia varten tarvitaan oma opettajansa, sillä esim. huilisti ei kykene opettamaan pianonsoittoa. Jos klassisen musiikin koulutusyksikkö olisi 60 opiskelijan suuruinen, olisi opiskelijoita 2,4 / instrumentti. Tämä tarkoittaisi, että työtä olisi tarjolla ainoastaan sivutoimisille tuntiopettajille (opettajantoimenhaltijan viikkotuntimäärä on 22 - 24 viikkotuntia). Sivutoimisen opetushenkilöstön voimin ei ole mahdollista kehittää koulutusta.

Alakohtaisesti profiloituneet musiikkialan koulutuksen järjestäjät toteuttavat musiikin koulutusta tehokkaasti, läpinäkyvästi ja korkealaatuisesti. Niillä on tarvittavat musiikin opetukseen soveltuvat opetustilat konserttisaleineen, soittimet ja muut opetusvälineet sekä lähes 100 %:ti pätevä opettajakunta. Musiikkialan eri koulutusasteiden opetuksen järjestäminen samassa oppilaitoksessa sekä yhteistyö ammattikorkeakoulun kanssa luo vankan ja laajan pohjan myös ammatillisen koulutuksen toteuttamiselle.

Lain yleisperusteluissa todetaan, että ministeriö voi jatkossakin rajoittaa järjestämisluvassa tiettyjen alojen koulutuksen järjestämistä. Musiikin tulee jatkossakin olla yksi näistä aloista. Lisäksi olisi perusteltua ottaa huomioon myös eri musiikin lajien koulutusmäärät. Musiikkialan koulutuksen järjestämisluvut pitäisi kohdentaa konservatorioille, joissa annetaan myös ammatillisen koulutuksen pohjaa vahvistavaa musiikin taiteen perusopetusta.

3. Minkälaista laatua tavoitellaan?

Nyt tehtävillä koulutuksen järjestäjäkenttää ja toisen asteen koulutuksen rahoitusta koskevilla uudistuksilla todetaan tähdättävän koulutuksen laadun parantamiseen. Olisikin hyvä määritellä, mitä koulutuksen laadulla tarkoitetaan? Olennaista lienee se, millainen ammattitaito koulutuksesta valmistuvilla on. Ammattitaidon tasoon ei tule vaikuttamaan positiivisesti koulutusaikojen lyhentäminen, yhä suurempi aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen ja koulutuksen resurssien pieneneminen.

4. Palveleeko toimivallan keskittäminen koulutusjärjestelmän etua?

Lainsäädännön muutoksessa korostuu opetus- ja kulttuuriministeriön toimivalta tehdä yksin päätöksiä koulutuksen järjestämisluvista. Koulutuksen rakenteen kokonaisvaltainen uudistaminen ja koulutuksen järjestämislupia koskevat muutokset ovat suuria opetus- ja kulttuuriministeriön yksin päätettäviksi. Lain määräyksillä heikennetään alueiden, kuntien ja koulutuksenjärjestäjien omaa harkintaa järjestää koulutusta tarkoituksenmukaisella tavalla.

5. Opintojen loppuunsaattaminen koulutustehtävän päättyessä

Lakiehdotuksessa niille koulutuksen järjestäjille, jotka eivät saa uutta koulutuksen järjestämislupaa, myönnettävän määräaikaisen koulutuksen järjestämisluvan enimmäiskestoksi määritellään yksi vuosi. Yhden vuoden määräaika on liian lyhyt opintonsa aloittaneiden aseman turvaamiseksi. Määräajan pitää vastata vähintään koulutuksen kesto, jotta kaikilla opiskelijoilla on yhtäläinen oikeus saattaa opintonsa päätökseen siinä oppilaitoksessa, jossa he ovat opintonsa aloittaneet.

LAUSUNNON KESKEINEN SISÄLTÖ

Monet yhtäaikaiset uudistukset avoimine kysymyksineen estävät jatkon arvioinnin

Musiikkialalle paras toimintaympäristö on itsenäisyys, johon riittävän volyymin tuo taiteen perusopetus ja jota tukee läheinen yhteistyö korkea-asteen kanssa

Koulutuksella tavoiteltava laatu pitäisi määritellä

Suuria periaatteellisia muutoksia koskevaan päätöksentekoon on voitava vaikuttaa laajalti

Koulutustehtävän päättyessä tulee opinnot voida suorittaa loppuun samassa oppilaitoksessa

Helsingin Konservatorion Säätiön puolesta,

Harri Pellikka
asiamies, säätiön hallituksen jäsen ja sihteeri

Rea Warne
rehtori, säätiön hallituksen jäsen